

De l'apartheid a l'èxit universal

GETTY

JORDI GARRIGÓS

S'ha d'agradir el titànic esforç del periodista John Carlin per acostar-nos, amb una innegable bona voluntat, la societat de l'apartheid sud-africà de mitjans del segle XX. Però *El factor humà*, indiscutible *bestseller* del 2008, tenia fissures insalvables, començant per l'esperit totalment acrític de l'escriptor cap a la figura de Nelson Mandela, descrit com una semidivinitat pràcticament infal·libre, i seguint pel fet de no haver viscut en primera persona el menyspreu, la injustícia i la bogeria irracional de l'apartheid. Ser un home europeu blanc de classe mitjana no t'hauria de desautoritzar per parlar-ne, sobretot amb els magnífics testimonis i reportatges amb els quals comptava Carlin, però quan llegeixes el relat dels fets descrit per una persona negra que va créixer, i patir, en aquest ambient de violència incontrolada no pots deixar de mirar de reüll, i amb

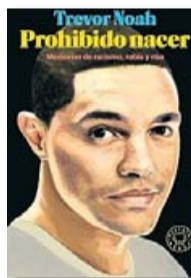
certa condescendència, aquella novel·la. I aquí és on entren Trevor Noah i la seva autobiografia: *Prohibido nacer*. Nascut a Johannesburg l'any 1984, Noah venia amb problemes de fàbrica, ja abans de respirar: va ser concebut en una relació prohibida entre una dona xhosa –ètnia predominant a Sud-àfrica, juntament amb els zulus–, i un pare suís, és a dir, blanc i europeu. En aquella època, una relació sexual d'aquest tipus vulnerava la llei d'immoralitat i castigava els infractors amb penes de presó. Per això, la narració del que vindria tot just després, una infantesa semiclandestina i vergonyant –Noah té la pell un xic més clara de l'habitual estàndard xhosa–, és descarnada, com quan explica les passejades amb el seu pare, no reconegut oficialment, un a cada banda de carrer. En aquest sentit, l'extrema naturalitat amb què Noah parla de la segregació i la violència, física i psicològica, dels carrers de Soweto és un dels punts forts del llibre. Descriu un món extremadament racis-

ta, feminitzat (la majoria d'homes adults eren a presó, a l'exili o treballant a la mina) i ultracatòlic, on la llum brotava de la picaresca, el *canallisme* i l'autoorganització d'un gueto d'un milió de persones que no interessava a ningú.

L'humor ens salvarà

És en tota aquesta desgràcia on Trevor Noah destaca l'humor, tan fi com imbatible, que potencia el *punch* de *Prohibido nacer*: anècdotes delirants i jocoses –com quan la seva mare confon un excrement amb l'aparició del dimoni– i un estil directe i sense floritures que fan d'aquesta una biografia en la qual submergir-se encara que no t'interessi la història de l'apartheid sud-africà. El de Noah és un cas d'èxit en el moment i context més contraris i inesperats que un pugui imaginar, però aquest no és un llibre de superació o autoajuda, aquest és un llibre que ens descobreix un narrador brillant i clarivident, que instrueix i diverteix quasi al cinquanta per cent.

L'autor divideix *Prohibido nacer* en tres parts diferenciades. Una primera de naixement i infantesa, molt marcada per la relació amb la seva mare; la segona, de preadolescència (primers amors, institut, relacions socials), i finalment, la part de joventut, en què Noah iniciarà una carrera de petit empresari venent cedés gravats i fent *mixtapes* pròpies. I la resta? Com diu el tòpic, és història, perquè malgrat que Noah sigui una figura desconeguda a Catalunya, tant als Estats Units com a Sud-àfrica és una autèntica celebritat. No ha triomfat com a magnat de la indústria discogràfica i sí a la pantalla del televisor, i és que l'autor va ser l'escollit per substituir Jon Stewart al capdavant de *The daily show*, un dels *late night* més famosos de Nord-amèrica. Com va passar amb Mark Oliver Everett i James Rhodes, Blackie Books torna a encertar-la amb una autobiografia pop. I que duri l'olfacte. ♦

PROHIBIDO NACER
TREVOR NOAH
BLACKIE BOOKS
TRADUCCIÓ DE JAVIER CALVO
336 PÀG. / 19,90 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

Els nanos de Saviano

Els protagonistes de la darrera novel·la de Roberto Saviano, *La banda dels nanos* (Anagrama, 2017) –traduïda per Pau Vidal– són adolescents que s'atonyinen o fins i tot maten per un *like* a la pàgina de Facebook, que creuen que Instagram és el més important i que tenen drons. Són també una colla d'adolescents fatxendes enmig d'una societat suposadament matriarcal en què curiosament la família, la famosa família mediterrània, no existeix. Són nanos sols, insegurs, immadurs, ignorants, mentalment fluïxos, però amb navalles i pistoles a la mà. Saviano ho retrata bé. Sense tanta empenta com a *Gomorra*, per exemple, perquè en el primer cas partia, com qui diu, d'una experiència pròpia. Aquí, no. I això es nota, però no pas en negatiu, ja que el que perd en literatura ho guanya en profunditat d'enfocament. El que tenim és un documental novel·lat, un bon reportatge. La literatura de ficció, d'ençà que Miller, Capote i més endavant Tom Wolfe ens ho van ensenyar, és capaç d'hibridar-se amb el periodisme amb grans resultats. I això Saviano, que és periodista, ho fa molt bé. Els nanos de Saviano són animetes perdudes, assassines, carn de canó, desamparades perquè, a diferència dels camorristes de generacions anteriors, els referents socials als quals es poden agafar són molt més prims, gairebé inexistents.

Els 'ragazzi' de Pasolini

Salvant les distàncies, Saviano fa com Pasolini a l'any 1955 amb la seva novel·la *Nois de la vida*: uns protagonistes adolescents de la Roma de la postguerra pertanyents gairebé al lumpen urbà de la capital que sobreviuen pels carrers com poden. En Pasolini hi ha un component líric que no trobem en Saviano per la senzilla raó que el punt de vista d'ambdós és diferent. Pasolini era poeta. I també les circumstàncies eren diferents. La situació és tan dura en Saviano que no té gens de pietat pels seus protagonistes, els quals, com que són adolescents, encara fan més pena. Entra poc en la psicologia dels personatges; els seus nanos s'expliquen pel que fan. I el que fan és el cos del reportatge que ens vol presentar l'autor magníficament des de la pena i la certesa de la manca d'expectatives de millora. I atenció, Saviano ens envia un avís bastant clar: si us voleu quedar tranquils pensant que això que us acabo d'explicar és només una història napolitana, vosaltres mateixos. Ja us ho trobareu. Bé, ja ens ho estem trobant. ♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

Tap d'escopeta
CARLES CASAJUANA
La Butxaca

La Butxaca reedita la primera novel·la de Casajuana 30 anys després de la seva publicació. El llibre reflexiona sobre l'amor i les il·lusions a partir d'un home orgullós del seu fracàs. Amb humor, l'autor s'endinsa en l'aprenentatge sentimental dels joves en la Barcelona de la Transició.

NO-FICCIÓ

El secreto y no
CLAUDIO MAGRIS
Anagrama

Anagrama inaugura Anova col·lecció d'assaig amb una reflexió de Claudio Magris sobre totes les cares dels secrets. A través d'autors com Norman Manea, Javier Marías i Isaac Bashevis Singer, l'escriptor indaga en el secret com a arma de poder, instrument religiós, element íntim i mecanisme literari.

INFANTIL

El pingüi blau
PETR HORÁČEK
Joventut

Ningú vol ser amic del pingüi blau perquè el seu color no s'assembla al dels altres. Canta i viu en solitud fins que una petita pingüi se li acosta per sentir les seves cançons. Amb il·lustracions de gran format, Horáček explica una favela entranyable sobre la diferència, el sentiment de pertinença i l'amistat.